

زمان پذیرش نهایی: ۱۳۸۹/۶/۳۱

زمان دریافت مقاله: ۱۳۸۸/۱۱/۱۳

نقش مدیریت در پایداری اقتصادی و اجتماعی نواحی شهری؛ مطالعه موردی: شهر ساحلی نور

محمد رضا صمیمی* - کارشناس ارشد برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، تهران، ایران.

The rule of management in areas social and economy stability Development Case study: Seaport of Noor

Abstract: The aim of this paper is to identify the role of management in economic and social sustainability of urban regions from the viewpoint of citizens. Using existing literature, initially some influence managerial indicators to evaluate the extraction effects and based on the required data through questionnaires has been collected from the city of NOOR. Research method is descriptive analytical which it appropriate to the type of data, nonparametric statistical tests for data analysis has been used. From the viewpoint of citizens, Research results show that administrators with their own functions and programs have caused positive social and economic effects such as: increasing level income of citizens, increasing of employment and creation job opportunities, rising life standards, reducing unemployment, reducing crime and activities Unlawful cities, reduce social conflicts, rising level of social security; and negative effects such as: lack of people participation in projects and programs in landscape and landscape degradation. Based on χ^2 -square test statistics in this area, there are significant agreements between the citizens.

Keywords: management, urban management, socio-economic stability, Seaport of Noor

چکیده

هدف این مقاله، «شناخت نقش مدیریت در پایداری اقتصادی و اجتماعی نواحی شهری از دیدگاه شهروندان» است. با استفاده از ادبیات موجود، ابتدا برخی «شاخصهای تاثیرگذار مدیریتی» جهت بررسی اثرات، استخراج و بر آن اساس، داده‌های مورد نیاز از طریق پرسشنامه از شهر نور گردآوری شده است. روش تحقیق، «توصیفی و تحلیلی» است که متناسب با نوع داده‌ها، «آزمونهای آماری ناپارامتری» برای تحلیل داده‌ها به کار گرفته شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که از دیدگاه شهروندان، مدیران با عملکردها و برنامه‌های خود، اثرات اقتصادی و اجتماعی مثبتی نظیر: «افزایش سطح درآمد شهروندان، افزایش اشتغال و ایجاد فرصتهای شغلی، بالا رفتن سطح استاندارد زندگی، کاهش بیکاری، کاهش جرم و فعالیتهای غیرقانونی شهر، کاهش درگیریهای اجتماعی، بالا رفتن سطح امنیت اجتماعی» و اثرات منفی نظیر: «عدم مشارکت مردم در طرحها و برنامه‌ها تخریب مناظر و چشم اندازها» را موجب شده‌اند. در ضمن باید گفت که بر اساس آماره «آزمون کای اسکوئر» در این زمینه، «توافق معناداری بین شهروندان» وجود دارد.

واژگان کلیدی

مدیریت، مدیریت شهری، پایداری اقتصادی و اجتماعی، دیدگاه شهروندان و مدیران، شهر ساحلی نور.

مقدمه

ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و زیست محیطی، این امر به وسیله مدیریتی متعدد و متخصص در جهت پایداری توسعه در سطح شهر امکانپذیر می‌شود.

مبانی نظری تحقیق

«مدیریت»، به عنوان یکی از رشته‌های علوم انسانی دارای قدمتی بسیار دیرینه است که جوامع بشری از هنگام پیدایش و خصوصاً در اعصار اجتماعی شدن و ایجاد تمدن‌ها با آن آشنا بوده‌اند. نوشته‌ها و آثار به جا مانده از دوران‌های پیشین، بیانگر این واقعیت اندک‌بشر همواره فنون مدیریت را در سازماندهی و هماهنگی فعالیت‌های اعم از: تجارت، بازرگانی، کشاورزی، صنعت، هنر، عمران، جنگ و کشورگشایی مورد استفاده قرار می‌داده است؛ از این رو صحیح به نظر نمی‌رسد، اگر فکر کنیم که مدیریت زاینده تحولات عصر جدید بوده و در کشورهای اروپایی و آمریکایی پایه‌گذاری شده است و دیگر جوامع و ملل، فعالیت‌های مدیریتی را تجربه نکرده‌اند و سهمی در شکلگیری مفاهیم متداول امروزی در رشته مدیریت نداشته‌اند (شیرازی، ۱۳۷۳). مدیریت فرآیندی است که به وسیله آن کوشش‌های فردی و گروهی به منظور نیل به هدف مشترک هماهنگ می‌شود (صادقپور و مقدس، ۱۳۷۷) و دارای دو خلصت است:

۱. اول، اینکه کارایی فعالیت‌های جمعی یا گروهی را تا حد امکان افزایش می‌دهد؛ و
۲. دوم اینکه همانند چارچوبی عمل می‌کند که وقتی انسان را در قالب آن قرار می‌دهیم، اکثر قریب به اتفاق واکنشها و رفتارهای قابل پیش بینی می‌شوند؛ و خلصت دوم باعث تحقق عقلانیت می‌گردد (دعائی، ۱۳۸۵).

بدین ترتیب در اداره‌ی مطلوب امور کلیه جوامع، مدیریت نقش مهم و سازنده‌ای ایفا می‌کند، همانگونه که جامعه بدون مدیر گرفتار سرگردانی و پریشانی خواهد شد، مدیران فاقد ابزارهای لازم برای اداره امور نیز قادر نخواهند بود، تا قلمرو زیر فرمان خود را به گونه‌ای مطلوب اداره کنند. مدیریت با دستیابی به هدفهای سازمانی از طریق هدایت و رهبری آنها و همکاری با افراد

در جوامع اولیه، نیازهای انسان ساده و راه‌های رفع آن نیازها نیز ابتدایی بوده است. اگر برای اجرای کاری همکاری گروهی ضرورت می‌یافت، بعد از رفع مشکل گروه باقی نمی‌ماند و تا پیدایش مشکلی دیگر، گروه‌بندی جدیدی صورت نمی‌پذیرفت. سازمانهای اجتماعی در ابتدا کوچک، ساده و خودجوش بودند و برای تأمین نیازهای فوری به وجود می‌آمدند و بعد از رفع نیاز، از هم می‌گسیختند. «انقلاب صنعتی و پیشرفت علوم و فناوری»، «تغییر در ترکیب جمعیت روستایی و شهری»، «توسعه روز افزون نیازهای انسانی» و بسیاری از پدیده‌های دیگر، روز به روز بر پیچیدگی جوامع انسانی افزوده است. حکومتها که در جوامع اولیه ترکیبی ساده و وظایف و امکانات محدودی داشتند، در دنیای جدید نه تنها در مقابل ملتها بار مسئولیت سنگینی را تقبل کرده‌اند، بلکه در زمینه مسائل بین المللی نیز متحمل مسئولیتهای دشواری شده‌اند. پیچیدگی و اهمیت این وظایف توجه به دست اندرکاران و پژوهشگران را به سوی نتایج این مسئولیتها و چگونگی اجرای این وظایف معطوف داشته است؛ بدین ترتیب مدیریت بعد از انقلاب صنعتی، به عنوان موضوعی جدید مورد بحث و توجه قرار گرفت و تلاش وافر برای ارائه تعاریف آن به عمل آمد (رضویان، ۱۳۸۱).

امروزه از مجموع شهرهای عمده‌ی جهان، ۳۱ شهر با بیش از ۶۰ درصد، در کشورهای رو به رشد واقع شده‌اند. این شهرها، «مراکز تعامل اجتماعی»، «توزیع گروه‌های قومی»، «تفرق مسکونی»، «جابجایی هویت‌های فردی» و «الگوهای شکل‌گیری طبقاتی» اند. شهر یک سیستم ارتباطی، ثبت‌کننده توزیع قدرت و صحنه کشمکش‌های اجتماعی و مورد معنا شده است. به همین دلیل است که ارائه‌ی بحثی در زمینه مدیریت شهری به هنگام جهانی شدن روابط انسانی، وظیفه‌ی ای است سنگین که گاه ممکن است در میان دو نظم «واقع‌گرایانه» و «آرمانی» درگیر شود. با وجود این، یک درک مشترک میان محققان شهری وجود دارد که شهر امروزی بنیان توسعه جهانی را تشکیل می‌دهد؛ بنابراین با توجه، به نقش شهر در جهت رفع مشکلات و موانع موجود در ایجاد توسعه و در همه‌ی

مدیریت شهری

دو فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۲۵ بهار و تابستان ۱۳۸۹
No.25 Spring & Summer

به وسیله افراد گروهها، می تواند گامی مؤثر در جهت توسعه و در نهایت توسعه پایدار بردارد (رضویان، ۱۳۸۱). امروزه در بسیاری از شهرهای جهان مسائل ضروری مانند ترافیک، تراکم زمین، ساختمانهای متروک، تغییر کاربری زمین، آلودگی صوتی، آلودگی آب، بیکاری، مهاجرت، کمبود درآمد، عدم مشارکت مردم در بسیاری از موضوعات دیگر، موضوع پایداری شهرها مطرح می سازند؛ بنابراین امروزه با توجه به مسائل و مشکلاتی که شهرها دارند بایستی به ابعاد و اصول توسعه پایداری شهری توجه نمود. یک شهر پایدار و توسعه یافته شهری است که از منابع طبیعی و انسانی منطقه خود، بهره برداری کرده و خودکفا باشد و شهری که به زندگی ساکنینش معنی ببخشد. هدف «فرآیند توسعه شهری پایدار» دستیابی به وضعیت پایداری جوامع شهری می باشد، فرآیندی که هدف آن ایجاد یا تقویت ویژگیهای پایداری در زندگی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی شهر است. امروزه شهرها از دو جنبه اهمیت یافته اند:

- «یکی به عنوان مرکز تجمع گروه عظیمی از مردم»؛ و
- «دیگری به عنوان عمده ترین بازیگر نقش اقتصادی در کل اقتصاد ملی».

از این رو باید به مسائل و مشکلات آنها توجه بیشتر و دقیقتر کرد؛ زیرا در حالتی که برنامه ریزی دقیق و درست، سبب رشد اقتصادی، تثبیت سیاسی و افزایش مشارکت شهروندان در امور شهرها می گردد، شکست در رفع مشکلات و مسائل شهری نیز سبب رکود اقتصادی، نارضایتی های اجتماعی و سیاسی، فقر، بیکاری و تخریب محیط زیست خواهد شد. در این میان، یکی از مهمترین نقشها بر عهده مدیریت شهری است و باید با توجه به وظایف محوله که عبارتند از:

- «مدیریت و بهبود سرمایه گذارهای زیربنایی»؛ و

- «ارائه و توزیع خدمات اجتماعی»؛ و

- «ارتقای رشد اقتصادی و بهبود شرایط زندگی مردم»؛ و
- «برنامه ریزی استراتژیک که مشکلات را رفع کند و منجر به توسعه ای که در آن اهداف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی در پیوند با هم قرار بگیرند، شود» (رجب صلاحی، ۱۳۸۱).

از این رو با توجه به موارد ذکر شده، نیاز به مدیریت توانا و متخصص در سطح شهر برای بهبود روز افزون منطقه و ایجاد و افزایش توسعه پایدار، پیش از پیش احساس می شود. مدیریت شهری به عنوان چهارچوب سازمانی توسعه شهر، به سیاستها، برنامه ها، طرحها و عملیاتی مربوط می شود که در پی اطمینان از تطابق رشد جمعیت با دسترسی به زیرساختهای اساسی، مسکن و اشتغال هستند. کار این مدیریت شهری وابستگی مشخص به عوامل زمینه ای از قبیل ثبات سیاسی، انسجام و یکپارچگی اجتماعی، رونق اقتصادی و نیز عوامل دیگری از قبیل مهارتها و انگیزه های سیاستمداران و افراد استفاده کننده از این سیاستها ارتباط دارد. تحت این شرایط، چهارچوب و ویژگیهای سازمانی مدیریت شهری بویژه نقش اجرایی بخش دولتی و عمومی در آن تأثیر بسیار تعیین کننده ای در موفقیت آن ایفا می کند (مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، ۱۳۷۵).

ماهیت مدیریت در شهر مستلزم دارا بودن اطلاعات جامعی در زمینه های برنامه ریزی، سازماندهی، نظارت و کنترل است. بدیهی است رشد و توسعه متوازن نقاط شهری در گرو مطالعه و شناخت شهر، تحلیل واقعی از میزان نیازها و توانمندیهای آن است، به همین منظور دانش مدیریت شهری، امروزه با هدف توسعه پایدار در شهرها بیش از پیش مورد توجه قرار می گیرد؛ بنابراین مدیریت شهری می تواند با اقدامات و برنامه های مؤثر در فضای شهری باعث توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی و در نهایت توسعه پایدار شود (بخشنده نصرت، ۱۳۷۸). مدیریت شهری در ایران در محورهای مدیریت زمین و تولید، مدیریت زیرساختها و خدمات زیربنایی، مدیریت مالی و نظام و درآمد هزینه برای شهرها، مدیریت محیط زیست و توسعه پایدار و مدیریت برای کاهش فقر و عدالت اجتماعی قابل بررسی است. بررسی جنبه های مختلف این محورها بیان کننده گستردگی مفهوم مدیریت شهری در ایران می باشد. مدیران شهری بعنوان متولیان امور مربوط به شهرها، عمدتاً در محورهای فوق به فعالیت می پردازند (هوشیار، ۱۳۸۱). مدیریت شهری در ایران که توسط سازمانها و ارگانهای دولتی به اجرا در می آید، مهمترین هدف را بر

مدیریت شهری

دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۲۵ بهار و تابستان ۱۳۸۹
No.25 Spring & Summer

مبنای توسعه با دید کلی بنا گذاشته‌اند که می‌تواند با اثرات منفی و مثبت در جهت توسعه یا عدم پیشرفت شهر بکوشند. در این بین استان مازندران، خصوصاً شهر نور دارای قابلیت‌های فراوان برای ایجاد توسعه پایدار شهری می‌باشد که از طریق مدیریت برنامه ریزی امکان پذیر است؛ بنابراین می‌بایست با شناسایی حساب شده، تواناییها و قابلیت‌های این شهر اقدامات و برنامه‌های مفیدی جهت استفاده بهینه از این قابلیت‌ها و همچنین توسعه و گسترش آن با بهره‌گیری از مدیران توانا انجام شود.

روش شناسی تحقیق

جهت دستیابی به اهداف تحقیق، در این تحقیق از «روش‌های پیمایشی» و «روش زمینه یابی با هدف‌های توصیفی و تحلیلی»، از طریق بررسی آثار و پیامدهای مدیریتی در ناحیه شهری استفاده شده است. محقق در ابتدا با توجه به اطلاعات ثانوی موجود، به بررسی چگونگی وضعیت مدیریت و اثرات و نقش آن در توسعه جامعه مورد مطالعه پرداخته و آنرا توصیف می‌کند. سپس به تجزیه و تحلیل عوامل تأثیرگذار پرداخته که بیشتر از «روش تحقیق کاربردی» استفاده می‌شود. «جمع آوری اطلاعات» در این تحقیق با استفاده از «روش‌های میدانی»، «کتابخانه ای»، «پرسشنامه» و «مصاحبه» با مردم و مسئولین مرتبط صورت گرفته است. بدین منظور با مراجعه مستقیم به مراکز آماری و همچنین استفاده از شناسنامه شهرها، اطلاعات جامعی برای تحقیق، تهیه شده و سپس از طریق پرسشنامه، مصاحبه، مطالعات میدانی مذکور تکمیل شده است. با توجه به هدف مطالعه در مورد بررسی نقش مدیریت در پایداری اقتصادی و اجتماعی شهر نور، «جامعه آماری» شامل شهروندان و مدیران شهری می‌باشند. در این تحقیق برای تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده از روش‌های

مختلف آماری از جمله «آزمونهای همبستگی» و «آزمون کای اسکویر» استفاده می‌شود. استفاده از نرم افزارهایی همچون Excel, Spss, Arcview برای تجزیه و تحلیل آماری و ترسیم نقشه‌های لازم، مورد توجه خواهند بود. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش عبارت از شهروندان شهر نور و مدیران شهری می‌باشند. محدود مورد مطالعه دارای ۶۱۷۸ خانوار و ۲۲۴۹۱ نفر جمعیت می‌باشد. با توجه به تعداد زیاد خانوارهای ساکن در شهر نور، امکان مطالعه همه جانبه آماری امکان پذیر نبوده و از «روش نمونه‌گیری خوشه ای» استفاده شده است. با توجه به تعداد زیاد خانوارهای ساکن در این محدوده امکان مطالعه همه آنها امکانپذیر نبوده است و حجم تعداد خانوار نمونه در منطقه مورد مطالعه، بر اساس «فرمول نمونه‌گیری کوکران» محاسبه شده است. بدین ترتیب تعداد خانوارهای نمونه در شهر نور، تعداد ۳۶۱ خانوار بدست آمده است. همچنین برای مدیران شهری، ۹۰ پرسشنامه به طور تصادفی از هر سازمانی انتخاب شد.

محدوده مورد مطالعه

شهر نور در استان مازندران، بین ۲ و ۳۶ تا ۳۶ و ۳۶ عرض شمالی واقع شده است. این شهر از سمت غرب به شهر رویان از سمت جنوب به محدوده روستایی بخش چمستان، از سمت شرق به روستای رستمروود و از سمت شمال به دریای خزر محدود می‌شود. جمعیت شهر نور ۲۲۴۹۱ نفر و تعداد خانوار آن ۶۱۷۸ خانوار می‌باشد. از این تعداد ۱۱۰۵۱ نفر را مردان و ۱۱۴۴۰ نفر را زنان تشکیل می‌دهند. این شهر در سال ۱۳۸۷ نیز به عنوان پایتخت ساحل ایران معرفی شده است، شهر نور در قسمت جلگه ای واقع شده و عمده‌ترین فعالیت اقتصادی در این شهر بخش خدمات در رتبه‌ی اول و بعد از آن بخش صنعت و ساختمان قرار دارد. پارک جنگلی نور سالیانه پذیرای میهمانان زیادی از سراسر کشور می‌باشد، که برای

جدول ۱. آمار جمعیتی شهر نور طی سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵؛ مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵

شهر	جمعیت ۱۳۷۵	نرخ رشد سالانه	جمعیت ۱۳۸۵
نور	۶۸۰۸۱	۲/۹۶	۲۲۴۹۱
استان	۱۲۶۵۵۵۴	۲/۰۸	۱۵۵۴۱۴۳

استفاده از جلوه‌های طبیعت زیبای جنگل و دریا به این خطه عزیزت می‌نمایند.

یافته‌های تحقیق

بر اساس ارزیابی ساکنین، از اثرات مثبت اقتصادی توسط مدیران شهری در این حوزه می‌توان «افزایش فرصت‌های شغلی جدید» (با میانگین رتبه ۳/۸)، «افزایش سطح درآمد» (با میانگین رتبه ۴/۲۵)، «افزایش اشتغال» (با میانگین رتبه ۴/۲)، «کاهش بیکاری» (با میانگین رتبه ۴/۱) و «بالا رفتن سطح استانداردهای زندگی» (با میانگین رتبه ۴/۱) در منطقه مورد مطالعه را نام برد. بر این اساس بیش از ۷۰ درصد ساکنین معتقد بودند که فعالیتها و عملکردهای مدیران شهر منجر به بهبود شاخصهای فوق‌الذکر گردیده است و بر اساس «آماره آزمون کای اسکوئر»، توافق معناداری در بین نظرات ساکنین در این زمینه وجود دارد (جدول شماره ۱). در این خصوص یافته‌های پرسشنامه شهروندان این ناحیه نشان دهنده همسویی با موارد فوق است؛ به طوریکه ۸۰ درصد پاسخگویان معتقد بودند که مدیران شهری با عملکردها و برنامه‌های مفید خود، نظیر احداث بُنگاههای مسکونی و تجاری و دانشگاه بین‌المللی (افزایش درآمد از طریق خرید و اجاره مسکن دانشجویان) و ایجاد و گسترش مراکز تفریحی توریستی، جذب سرمایه‌گذار برای احداث بنای مسکونی و تجاری، فراهم نمودن زیرساختهای توسعه و برنامه‌های مربوط به بخشهای صنعت و خدمات در سطح شهر، برنامه‌های عمرانی و خدماتی کوتاه مدت و میان مدت و بلند مدت و ایجاد اشتغال به صورت طرح بنگاه زود بازده و کوچک، توسعه صنعت ساختمان موجب ایجاد و افزایش میزان درآمد و اشتغال و به تبع آن کاهش نرخ بیکاری و بالا رفتن سطح استانداردهای زندگی در سطح شهر شده است؛ به طوریکه طبق آمار سال ۱۳۸۵ شهرستان نور از لحاظ نرخ بیکاری پایین‌ترین نرخ بیکاری را در بین شهرستانهای استان مازندران دارا بوده است. و همه این عوامل مذکور نیاز به نیروی کار جهت اشتغال برای انجام امور مربوطه به خودشان را دارند. همچنین بر اساس آماره آزمون کای اسکوئر دو بعدی بین افزایش و ایجاد درآمد و اشتغال و

وابستگی آنها به عملکردهای مدیران شهری رابطه معنی داری در سطح $(\alpha = 0/01)$ وجود دارد و میزان ضریب همبستگی ۰/۷۹ می‌باشد. بر اساس دیدگاه ساکنین، تاثیرات اجتماعی مدیران شهری منجر به کاهش جرم و فعالیت‌های غیرقانونی شهر (با میانگین رتبه ۳/۹)، کاهش درگیریهای اجتماعی (با میانگین رتبه ۴) و بالا رفتن سطح امنیت اجتماعی (با میانگین رتبه ۴/۳) در منطقه مورد مطالعه شده است. بر این اساس بیش از ۶۷ درصد ساکنین معتقد بودند که فعالیتها و عملکردهای مدیران شهر منجر به بهبود شاخصهای فوق‌الذکر گردیده است و بر اساس آماره آزمون کای اسکوئر توافق معناداری در بین نظرات ساکنین در این زمینه وجود دارد (جدول شماره ۱). وجود نیروهای امنیتی در شهر، آگاهی و تبلیغات موثر در کاهش جرم و جنایت به شهروندان افزایش خود باوری و توانمندی در شهروندان نسبت به مسائل حاد اجتماعی، آموزش شهروندان در جهت کاهش بزهکاریها و فرهنگسازی قوی نسبت به این مسائل مذکور از سوی مدیران شهر سبب گشته تا سطح امنیت اجتماعی در منطقه مورد مطالعه به میزان قابل توجهی افزایش یابد. کاهش جرم و فعالیت‌های غیرقانونی در سطح شهر از طریق عملکردها و برنامه‌های مدیران شهری می‌تواند باعث افزایش سطح امنیت اجتماعی در جهت ورود گردشگران به شهر ساحلی نور که دارای قابلیت‌ها و پتانسیلهای فراوان گردشگری است شود، همچنین این موضوع می‌تواند عواملی همچون جذب سرمایه‌گذار برای سرمایه‌گذاری در این منطقه، ورود افراد متخصص و با تجربه و مکانی برای آرامش روحی و روانی افراد گردد که این مسئله خود می‌تواند باعث افزایش میزان درآمد و باعث اشتغالزایی و در نهایت توسعه این منطقه شود. با توجه به اثرات مثبت اقتصادی و اجتماعی عملکردهای مدیران شهری در منطقه مورد مطالعه، ادراکات و تصورات جامعه میزبان از عامل، به کارگیری مشارکت مردم در تصمیمات و برنامه ریزی در راستای توسعه بهینه در ناحیه مورد نظر منفی می‌باشد به طوری که براین اساس، عملکرد مدیران همراه با عدم مشارکت مردم (با میانگین رتبه ۴/۳) بوده و بر اساس آزمون کای اسکوئر، توافق معناداری در رتبه‌های فوق‌الذکر وجود

دارد (جدول شماره ۱). با توجه به اینکه امروزه یکی از عوامل مهم در جهت ایجاد و گسترش توسعه در نواحی شهری و روستایی، توجه به منابع انسانی به عنوان اصلی ترین منبع موجود در سطح این نواحی می باشد. منابع انسانی به عنوان سرمایه اصلی در سطح شهر و روستا مورد توجه همه متخصصین و محققین در جهت توسعه پایدار می باشد. عوامل انسانی با مشارکت خود در برنامه ها و طرحهای مختلف شهر و روستا به دلیل اینکه بیشتر با مسائل و مشکلات سروکار دارند، صورت تجربی آن را حس می کنند می تواند بسیار مفید و موثر باشد. در مورد این متغیر توسط مدیران شهری در سطح شهر ساحلی نور، شهروندان به میزان کمتری در برنامه ها و تصمیمات مدیران شهری مشارکت دارند. از دیدگاه شهروندان عواملی نظیر تک محوری بودن مدیریت شهری، اجرای برنامه ها از بالا به پایین، غیر بومی بودن مدیران شهری، استفاده نکردن شهروندان به عنوان عامل فکری، نداشتن برنامه خاص از سوی مدیران، نبودن میزان آموزش و آگاهی به مردم، عدم تبلیغات در جهت بهره گیری از افکار و نظرهای مردم را به عنوان مواردی که موجب عدم مشارکت مردم در تصمیمات و برنامه های سطح شهر شده است، یاد کرده اند؛ بنابراین در جهت هدایت شهر به سمت توسعه پایدار، توجه به منابع

انسانی از عوامل مهم و سازنده می باشد، زیرا که شهروندان با هدفی دلسوزانه و مصمم باعث توسعه کارایی ها مفید در سطح شهر می شوند.

نتیجه گیری و جمع بندی

مدیریت شهری به عنوان چهارچوب سازمانی توسعه شهر، به سیاستها، برنامه ها، طرحها و عملیاتی مربوط می شود که در پی اطمینان از تطابق رشد جمعیت با دسترسی به زیرساختهای اساسی، مسکن و اشتغال هستند. کار مدیریت شهری وابستگی مشخص به عوامل زمینه ای از قبیل ثبات سیاسی، انجام و یکپارچگی اجتماعی، رونق اقتصادی و نیز عوامل دیگری از قبیل مهارتها و انگیزه های سیاستمداران و افراد استفاده کننده از این سیاستها ارتباط دارد. تحت این شرایط، چهارچوب و ویژگیهای سازمانی مدیریت شهری بویژه نقش اجرایی بخش دولتی و عمومی در آن تأثیر بسیار تعیین کننده ای در موفقیت آن ایفا می کند. ماهیت مدیریت در شهر مستلزم دارا بودن اطلاعات جامعی در زمینه های برنامه ریزی، سازماندهی، نظارت و کنترل است. بدیهی است رشد و توسعه متوازن نقاط شهری در گرو مطالعه و شناخت شهر، تحلیل واقعی از میزان نیازها و توانمندیها آن است، به همین منظور دانش مدیریت شهری، امروزه

جدول ۱. سطح معناداری ارزیابی ساکنین از متغیرهای اقتصادی و محیطی متأثر از عملکرد مدیران شهری با استفاده از آزمون کای اسکوئر

شاخص	میانگین رتبه شهر نور**	میزان معناداری
افزایش فرصت های شغلی جدید	۳/۸	۰/۰۰۰*
افزایش سطح درآمد	۴/۵۲	۰/۰۰۰*
افزایش اشتغال	۴/۲	۰/۰۰۱*
کاهش بیکاری	۴/۱	۰/۰۰۱*
بالا رفتن سطح استانداردهای زندگی	۴/۱	۰/۰۰۰*
کاهش جرم و فعالیتهای غیر قانونی شهر	۳/۹	۰/۰۰۰*
کاهش درگیریهای اجتماعی	۴	۰/۰۰۱*
بالا رفتن سطح امنیت اجتماعی	۴/۳	۰/۰۰۰*
عدم مشارکت مردم در طرحها و برنامه ها	۴/۳	۰/۰۰۰*

** میانگین رتبه در شهر (رتبه ۱ خیلی کم، رتبه ۲ کم، رتبه ۳ تا حدودی، رتبه ۴ زیاد و رتبه ۵ خیلی زیاد)؛ و * معنادار در سطح ۹۹٪؛ مأخذ: محاسبات انجام شده بر روی اطلاعات مستخرج از پرسشنامه

با هدف توسعه پایدار در شهرها بیش از پیش مورد توجه قرار می‌گیرد؛ بنابراین مدیریت شهری می‌تواند با اقدامات و برنامه‌های مؤثر در فضای شهری باعث توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی و در نهایت توسعه پایدار شود. مدیریت شهری خواستگاه نیازهای مردم در قالب سطحی از تصمیم‌گیری و اجراست. شهروندان در این مجموعه سکونتگاهی، خواسته‌ها و مطالباتی دارند که باید در این سطح و به شیوه‌ای قابل قبول و مصوب همگان به مرحله اجرا در آید. اگر به نقش سازنده و پایدار مدیریت شهری می‌اندیشیم، باید به دستمایه کارآمد یا شروع آن یعنی نقش و حضور مردم توجه داشته باشیم. مدیریت شهری پایدار، زمانی کارآمد است که مشارکت و مداخله مردم، به صورت حقیقی و حقوقی آن را تضمین کند. مدیریت شهری پایدار، وقتی پاسخگوی مطالبات ساکنان شهر است که از حضور مستقیم و غیر مستقیم مردم بهره‌گیرد. به همین دلیل است که امروزه مدیریت؛ دموکراتیک و تکنوکراتیک از بالا، به سطح کارایی عملکرد مشترک و همگانی متکی به مشارکت مردمی نمی‌رسد.

مدیریت شهری در ایران در محورهای مدیریت زمین و تولید، مدیریت زیرساختها و خدمات زیربنایی، مدیریت مالی و نظام و درآمد هزینه برای شهرها، مدیریت محیط زیست و توسعه پایدار و مدیریت برای کاهش فقر و عدالت اجتماعی قابل بررسی است. بررسی جنبه‌های مختلف این محورها بیان‌کننده گسترده‌گی مفهوم مدیریت شهری در ایران می‌باشد. مدیران شهری بعنوان متولیان امور مربوط به شهرها، عمدتاً در محورهای فوق به فعالیت می‌پردازند. مدیریت شهری در ایران که توسط سازمانها و ارگانهای دولتی به اجرا در می‌آید، مهمترین هدف را بر مبنای توسعه با دید کلی بنا گذاشته‌اند که می‌تواند با اثرات منفی و مثبت در جهت توسعه یا عدم پیشرفت شهر بکوشند.

در این بین استان مازندران، خصوصاً شهر نور دارای قابلیت‌های فراوان برای ایجاد توسعه پایدار شهری می‌باشد که از طریق مدیریت برنامه ریزی امکان پذیر است؛ بنابراین می‌بایست با شناسایی حساب شده، تواناییها و قابلیت‌های این شهر اقدامات و برنامه‌های

مفیدی جهت استفاده بهینه از این قابلیت‌ها و همچنین توسعه و گسترش آن با بهره‌گیری از مدیران توانا انجام شود. با مطالعه موردی شهر نور، تأثیر مدیریت در پایداری اقتصادی و اجتماعی شهری تبیین شد. بر اساس ارزیابی شهروندان، مدیریت شهری با پیامدهای مثبتی نظیر: ایجاد اشتغال، ایجاد فرصتهای شغلی جدید، افزایش درآمد، تنوع اشتغال، توسعه شهر، بالا رفتن سطح استاندارد زندگی، کاهش بیکاری، امنیت شغلی، کاهش جرم و فعالیتهای غیر قانونی شهر نور، کاهش درگیریهای اجتماعی، بالا رفتن سطح امنیت اجتماعی و پیامدهای منفی نظیر: افزایش شکاف طبقاتی و درآمدی، ساخت و سازهای کنترل نشده و بدون برنامه، آلودگی صوتی، ایجاد ترافیک، تخریب محیط زیست و سواحل، همراه بوده است. شهروندان با طرح یک سری موارد اظهار داشتند که می‌توان به توسعه بهینه در این شهر رسید.

این موارد عبارتند از: «ایجاد و گسترش صنعت توریسم توأم با برنامه ریزی و مدیریت مناسب و صحیح در جهت توسعه، افزایش میزان امنیت (شغلی، اجتماعی) کاهش ترافیک، ایجاد تعادل و توازن منطقه ای، کاهش نابرابریهای اجتماعی، افزایش و توزیع بهینه درآمد و اشتغال ایجاد فرصتهای شغل جدید، توسعه موزون شهری، هماهنگی بین نهاد و سازمانهای موجود در سطح شهر، ایجاد مراکز بازاری در سواحل، آزاد سازی سواحل، بکارگیری نیروهای خلاق و فعال منطقه و آگاه کردن آنها نسبت به مسائل، مشارکت مردمی، نظارت و کنترل دقیق خالصانه، بهره‌گیری از مدیران بومی، ایجاد اصل تخصص‌گرایی، سرمایه‌گذاری در بخشهای مختلف صنعتی و خدماتی، برنامه ریزی مناسب و با هدف در جهت توسعه، بالفعل کردن امکانات و قابلیت‌های بالقوه، حفظ منابع طبیعی، عدم تخریب محیط زیست، گسترش میزان آموزشهای مردمی در جهت مشارکت در طرحها و برنامه‌ها، آگاه سازی مردم از روند رو به رشد و توسعه شهر.»

به طور کلی شهروندان معتقد بودند که همه این عوامل باید توأم با برنامه ریزی و مدیریت مناسب و صحیح در جهت توسعه و در نهایت توسعه پایدار باشد، چرا که

مدیریت شهری

دو فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۲۵ بهار و تابستان ۱۳۸۹
No.25 Spring & Summer

پایداری توسعه در این منطقه باعث تعادل و توازن شهری در همه ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی خواهد شد. بنابراین می توان با توجه به امکانات و قابلیت‌ها و پتانسیل‌های شهری در این منطقه و با اعمال برنامه ریزی استراتژیک بر طبق عوامل مذکور و در سایه مدیریت یکپارچه به توسعه بهینه و پایدار در این شهر دست یافت.

منابع

۱. بخشنده، نصرت (۱۳۷۸) نقش مدیریت و هم‌امنگی توسعه شهرهای کوچک در توسعه پایدار شهر تبریز، اولین همایش مدیریت توسعه پایدار در نواحی شهری، دانشگاه تبریز.
۲. ثابت قدم، سیدمحمد علی (۱۳۷۹) اثرات مدیریت اقتصادی بر توسعه شهری، پایان نامه کارشناسی ارشد شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکزی.
۳. حافظ نیا، محمد رضا (۱۳۸۴) مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، تهران، انتشارات سمت.
۴. حناچی، سیمین (۱۳۸۱) جایگاه مدیریت پایدار شهری در مجامع بین المللی، انتشارات سازمان شهرداری‌های کشور.
۵. دعائی، حبیب اله (۱۳۸۵) مدیریت توسعه، دانشگاه فردوسی مشهد.
۶. رضویان، محمد تقی (۱۳۸۱) مدیریت عمران شهری، تهران، انتشارات پیوند نو.
۷. صادقی، علی (۱۳۸۰) سما، باز خوانی یک آیین، کتاب مجموعه مقالات درگستره مازندران، دفتر اول به کوشش قوام الدین بینایی و زین العابدین درگاه، تهران، رمانش.
۸. ——— (۱۳۷۹) فصلنامه مدیریت شهری، شماره دوم، تهران، انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها.
۹. سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان مازندران (۱۳۸۳) گزارش اقتصادی، اجتماعی شهرستان نور، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان مازندران.
۱۰. مرکز آمار ایران (۱۳۸۵) سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهر نور.
۱۱. مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری وزارت کشور (۱۳۶۹) نگرشی بر الگوهای برنامه ریزی شهری در ایران، مراکز

مطالعات برنامه ریزی شهری وزارت کشور، تهران.
۱۲. هوشیار، حسن (۱۳۸۱) برنامه ریزی توسعه فیزیکی شهرهای میان اندام، نمونه موردی، شهر مهاباد، دانشگاه تبریز.

1. Samuelc. Celto Allen Bocon (1998), principles of modern management.
2. Agarwal, R.D (1998) .organization, management. Newyork: McGraw-Hill co.
3. Chuck Williams ,(2002), Effective management , by Thomason learning
4. Houghton .G. (1997) Developing sustainable urban development the consumption of essential yesouees local Environmental.
5. 17-tanigvehi , cassia , 1995 , "creating an Environmentally
6. Sustainable city: the cvitiba Initiative, Regional development, Dialogue, 16(1). 18-White , Rodney R:1994 : "strategic Decisions for sustainable urban development in the third world", twrp,16(2).